

Datum : 2 juli 2008
Aan : E. Irrgang (Tweede Kamerfractie SP)

Budgettaire en koopkrachteffecten van SP-voorstel financiering zorg

1 SP-voorstel financiering zorg (ZVW)

De SP stelt een aantal wijzigingen voor in de financiering van de curatieve zorg (ZVW). In deze notitie worden de budgettaire effecten en de koopkrachteffecten van dit voorstel besproken. Het voorstel is uitgewerkt voor het jaar 2009, waarbij de uitkomsten zijn vergeleken met de overeenkomstige cijfers uit het CEP 2008. De wijzigingen in de financiering van het zorgstelsel die de SP voorstelt zijn:

- Een verlaging van de nominale premie van 1089 euro (bij ongewijzigd beleid) naar 400 euro;
- Invoering procentuele werknemerspremie met een franchise;
- Afschaffen maximum inkomensgrens voor werkgeverspremie;
- Afschaffen zorgtoeslag;
- Afschaffen eigen risico.

2 Uitwerking maatregelen en budgettaire effecten

Het budget van de in het voorstel afgeschafte zorgtoeslag is toegevoegd aan de rijksbijdrage voor het zorgverzekeringsfonds. Bij het afschaffen van het eigen risico zijn de uitgaven in het kader van de zorgverzekeringswet opgehoogd met de eigen betalingen die uit het eigen risico voortvloeien. Er is een extra ophoging, omdat het afschaffen van het eigen risico een gedragseffect (circa 0,1 mld euro) met zich meebrengt. Naast het afschaffen van de maximum inkomensgrens voor de werkgeverspremie, wordt de werkgeverspremie verlaagd van 7% tot 5,45%. De loonkosten bedrijven blijven dan gelijk, afgezien van een lichte stijging door hun bijdrage aan het vervallen van het gedragseffect van het eigen risico. De nieuwe werknemerspremie, die net als de werkgeverspremie geen maximum inkomensgrens kent, komt op 4,75%. De bijbehorende franchise is gelijk gekozen aan de AWF-franchise van 16 443 euro.

Door een verhoging van de rijksbijdrage met 740 mln euro is bewerkstelligd dat het EMU-saldo niet verbetert. De in een rijksbijdrage omgezette verbetering komt deels door de hogere belasting- en premie-inkomsten, die voortvloeien uit het wegvallen van de maximum premiegrens voor de ZVW-bijdrage. Over de inkomensafhankelijke ZVW-bijdrage voor werkgevers wordt door werknemers loonheffing afgedragen. Het vervallen van de maximum premiegrens raakt de hogere inkomens, die in de hoogste schijftarieven vallen. Door de verlaging van de procentuele werkgeverspremie en de franchise voor de werknemerspremie, die net onder het minimumloonniveau ligt, stijgt het sociaal minimum en daarmee de netto AOW en bijstand. De bruto AOW en bijstand liggen juist lager. De franchise voor de werknemerspremie is zo hoog dat over de AOW en de bijstand geen werknemerspremie verschuldigd is. De lagere bruto AOW- en bijstandsuitkeringen zorgen voor de verdere verbetering van het EMU-saldo, die is aangewend voor de verhoging van de rijksbijdrage.

3 Koopkrachteffecten

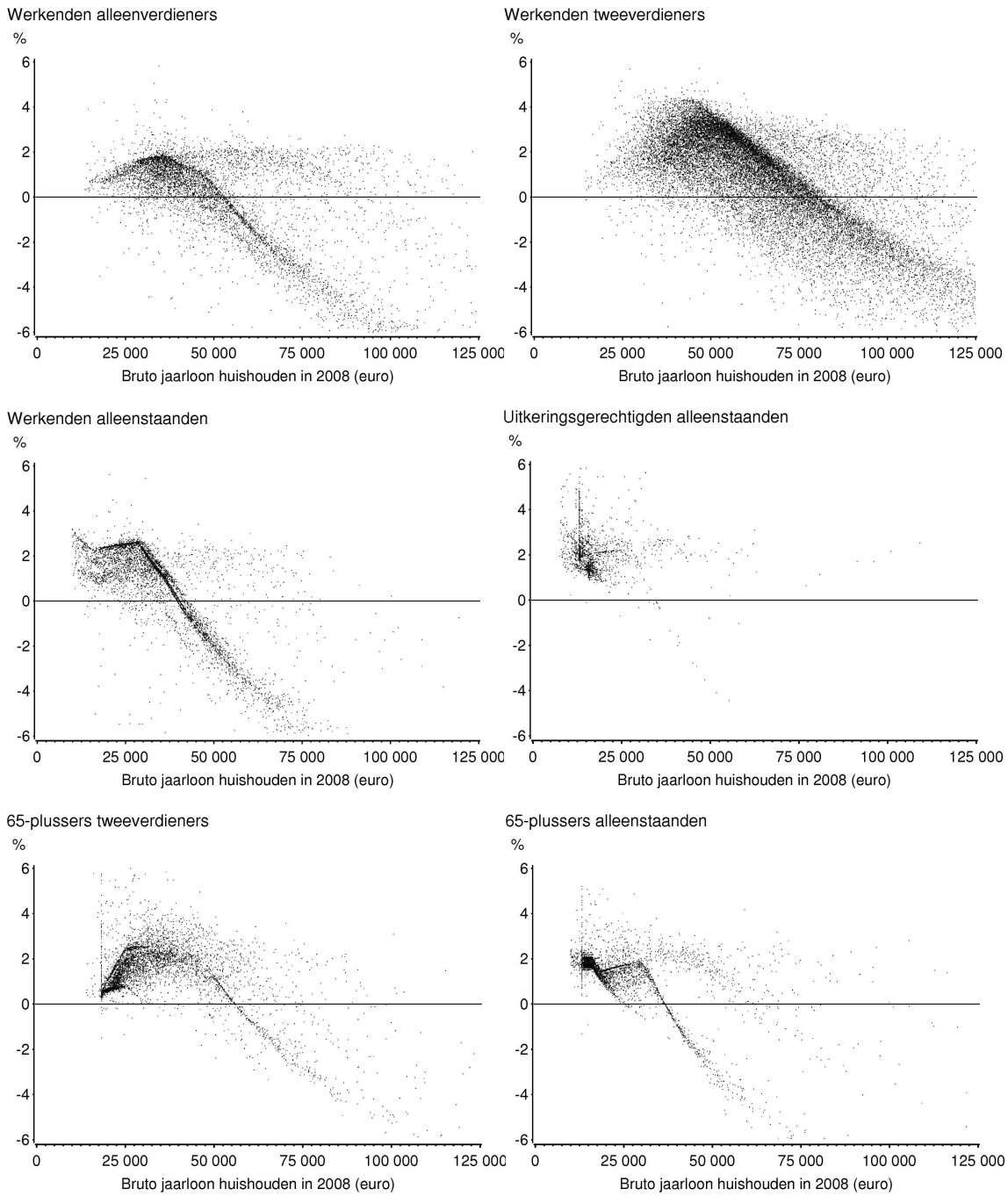
Tabel 3.1 toont de koopkrachteffecten van het voorstel van de SP voor de financiering van de ZVW.

Tabel 3.1 Koopkrachteffecten SP-voorstel financiering ZVW naar huishoudtype, inkomensbron en huishoudinkomen^a				
	Tweeverdiener ^b	Alleenstaande (ouders)	Alleenverdiener	Alle huishoudtypen
Bruto huishoudinkomen ^a	verschil tussen mediaan koopkrachtmutatie in %			
Werknemers				
< 175% WML	3	2	1¼	} 1
175-350% WML	2½	¼	¾	
350-450% WML	1	- 4½	- 1½	
> 450% WML	- 1½	- 7¼	- 4½	
Uitkeringsgerechtigden				
< 120% WML	} 2	2	1	} 2
> 120% WML		1¾	¾	
65-plussers				
< 120% AOW	½	1¾	} 0	} 1½
> 120% AOW	1½	¾		
Totaal				¾

^a Bruto inkomen uit arbeid of uitkering; bruto minimumloon (WML) en bruto 100% AOW-uitkering zijn in 2009 ongeveer 18 100 euro in CEP2008-stand.

^b De indeling van tweeverdieners naar inkomensbron is op basis van de meest verdienende partner.

Figuur 3.1 Koopkrachteffect SP-voorstel financiering ZVW naar huishoudtype, inkomensbron hoofdverdiener en huishoudinkomen



De voorgestelde wijzigingen in de financiering van de zorg leiden tot een mediane koopkrachtverbetering van ¾%-punt. Dat betekent dat de helft van de getoonde huishoudens (werknemers, uitkeringsgerechtigden en 65-plussers) er ¾% of meer op vooruit gaat, de andere helft gaat er minder op vooruit of op achteruit. Vooral de lagere en middeninkomens gaan er in koopkracht op vooruit; de hogere inkomens gaan erop achteruit (zie figuur 3.1).

De herverdeling tussen hoge en lage inkomens is als volgt te verklaren. De lage inkomens betalen weinig of geen werknemerspremie, vanwege de franchise. Zij profiteren wel van de lagere werkgeverspremie, de lagere nominale premie en het vervallen van de eigen bijdrage, die het wegvallen van de zorgtoeslag meer dan compenseren. Als er recht is op kindgebonden budget, huurtoeslag en/of aftrek buitengewone uitgaven kan het nominaal beschikbaar inkomen extra hoog uitvallen. Door de lagere werkgeverspremie is het belastbaar inkomen lager en zijn de bedragen in het kader van deze regelingen hoger. De middeninkomens zijn wel een werknemerspremie verschuldigd en verliezen een betrekkelijk lage zorgtoeslag. Dit wordt ruimschoots gecompenseerd door de lagere nominale premie, zodat toch een hoger nominaal beschikbaar inkomen resulteert. De hogere inkomens hebben geen recht op zorgtoeslag en ondervinden dus ook geen nadeel van de afschaffing hiervan. Hun koopkracht verslechtert, doordat de maximum premiegrens van 32 237 euro vervalt. Over het extra inkomen is dan ook werkgeverspremie verschuldigd, die voor de werknemers meetelt in het belastbaar inkomen. Daarnaast betalen zij over het volledige inkomen boven de franchise van 16 433 euro werknemerspremie.

De mediane koopkracht stijgt, terwijl het totale beschikbaar inkomen licht afneemt door het gedragseffect van het afschaffen van het eigen risico. Hoe is dit te rijmen? Het belangrijkste is dat de koopkrachtdaling van de kleine groep huishoudens die er op achteruit gaat relatief groot is, oplopend tot meer dan 5%. Aangezien dit hoge inkomens betreft, is het bedrag in euro's fors. In totaal leveren de huishoudens met een inkomen boven 350% WML (ruim 63 000 euro) ongeveer 1 mld euro in. Dit bedrag komt terecht bij de grote groep huishoudens met lagere inkomens. Daarnaast gaan zelfstandigen, die zowel de werknemerspremie als de werkgeverspremie afdragen, er in koopkracht op achteruit (in totaal 170 mln euro). Deze groep huishoudens is niet opgenomen in tabel 3.1.

De macro-economische effecten van de voorgestelde aanpassingen zijn niet onderzocht. De financieringsverschuivingen zijn gemiddeld neutraal voor werkgevers, gezinnen en overheid. De marginale druk voor huishoudens met hoge inkomens neemt toe, door het vervallen van de maximum premiegrens. Voor lagere inkomens neemt de marginale druk waarschijnlijk licht af; tegenover de invoering van de nieuwe procentuele werknemerspremie staat dat de afbouw van de zorgtoeslag vervalt.